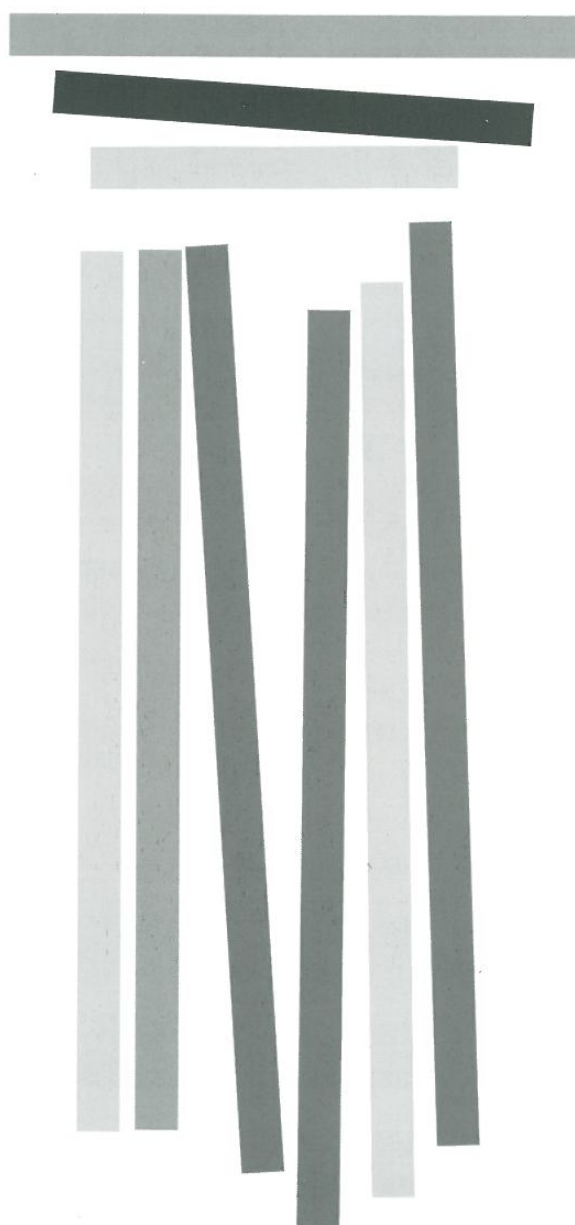

SPROGFORUM

Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik · Dec. 1999 · Nr. A

Sprogforum 1999

SPROGFORUM

Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik · Jan. 1999 · Nr. 13

Nr A, 1999
Tema: Sprogforum
1999

Redaktionen for nr. A:

Per Lukman, Elsebeth Rise

Indhold

Forord

[Sprogforum 1999](#)

[Conrad Kisch: Klassikere for de mindste klasser - amerikansk børnelitteratur i brug](#)

Indhold i Sprogforum nr. 1-15

Forfatterregister for Sprogforum nr. 1-15

Forord

Sprogforum 1999

Dette nummer af Sprogforum er ekstra, og dog obligatorisk.
Ekstra, da det ikke indgår i den fortløbende nummerering af Sprogforums temanumre.

Obligatorisk, idet bladet nu distribueres via postvæsenets tidsskriftservice. For at deltage i ordningen kræves det, at Sprogforum udkommer mindst 4 gange årligt. Besparselsen på portoen er betragtelig, så betragtelig, at det kan svare sig at udgive et ekstra nummer.

Abonnementsfornyelse

Med bladet følger et girokort til fornyelse af abonnementet for år 2000.

Det næste nummer af Sprogforum udkommer medio januar. For at undgå afbræk i leveringen skal indbetalingen derfor ske **inden 31. december 1999**

Ved indbetalingen skal skrives navn og adresse (tydeligt) og meget gerne det nummer, som står lige efter KHC" (abonnementsnummeret). Medlemmer af ADLA · Foreningen for anvendt sprogvidenskab i Danmark · betaler for Sprogforum via kontingentet, og kan derfor smide girokortet ud!

Om dette nummer

Som julegave bringer vi en artikel af **Konrad Kisch**: "Klassikere for de mindste klasser - amerikansk børnelitteratur til brug i engelskundervisningen", med forslag til supplerende materiale hentet fra internettet.

Derefter har vi lavet en indholdsfortegnelse for Sprogforum nr. 1 til 15, samt et forfatterregister.

Sprogforum har vist sig at udfylde det behov, som var baggrunden for udgivelsen (se manifestet i Sprogforum nr. 1) og mange af numrene er udsolgt (nr. 1 - 7 og 9 - 11).

De fleste artikler ligger imidlertid som fuldtekst på internettet og kan printes ud herfra:
(www.dlh.dk/dpb/infodok/Sprogforum/) Redaktionen

Tema: Sprogforum 1999

Klassikere for de mindste klasser - amerikansk børnelitteratur til brug i engelskundervisningen

Conrad Kisch

**Adjunkt, BA, cand.mag. et art.
Christianshavns Gymnasium.**

Som indfødt amerikaner og gymnasielærer er jeg dagligt imponeret over vores elevers evne til at udtrykke sig mundtligt på engelsk. Selv vores svage gymnasiaster opnår en mundtlig kompetence, der gør dem i stand til at konversere nogenlunde ubesværet på et dagligdags, ikke litterært niveau, som imponerer udenlandske besøgende.

En medvirkende årsag til de gode resultater er den danske tradition, hvor eleverne arbejder med autentiske, fremmedsprogede tekster. I gymnasiet er teksterne udelukkende hentet fra originale, ubearbejdede, engelsksprogede værker, men allerede i de mindste klasser præsenteres eleverne for originale tekster, f.eks. gennem børnerim, sange og vittigheder og senere gennem uddrag fra romaner og noveller. Gennem disse tekster opnår skoleeleverne indsigt i andre kulturers og tiders tænkemåder, værdisæt og traditioner, samtidig med at de forøger deres ordforråd på en anden måde end gennem kunstigt konstruerede læsestykker. Læsningen af autentiske tekster er ligeledes vigtig for motivationen - når eleverne indser, at de mestrer og forstår autentiske tekster, som er beregnet for indfødte sprogbrugere, styrkes deres selvtillid - eleverne mærker, at de virkelig kan noget og opmuntres derved til at gå videre.

I denne artikel vil jeg til brug for folkeskolens engelskundervisning foreslå nogle værker hentet fra amerikansk børnelitteratur. Det drejer sig om klassikere, der besidder kvaliteter, som gør dem indlysende til skolebrug i Danmark allerede fra de mindste klasser. Eleverne er altid glade for nye, farverige bøger og for variation i undervisningen; hvorfor det er en god ide at afbryde et forløb i en grundbog ved at give eleverne 'rigtige' bøger med autentisk amerikansk (eller engelsk) børnelitteratur. Ganske vist er de pågældende tekster af lidt ældre dato, men de har allesammen bestået tidens prøve og er umådeligt populære i USA - på samme måde som en klassiker som *Palle Alene i Verden* endnu læses med stort udbytte i Danmark. Et kendetegn for bøgerne er anvendelsen af repetition som kunstnerisk virkemiddel - hvilket netop forstærker deres appel til yngre læsere. Og eftersom bøgerne længe har været elsket og er blevet benyttet i undervisningssammenhænge, findes der som supplement et rigt og varieret pædagogisk materiale, der bl.a. indeholder adskillige forslag til kreative aktiviteter. Meget af dette materiale kan hentes fra internettet.

En af Amerikas mest populære børnebogsforfattere er Theodor Geisel (1904-1991), bedre kendt ved sit forfatternavn, Dr. Seuss. I 1954 blev Dr. Seuss som respons på en artikel i tidsskriftet *Life* om læsevanskeligheder blandt skolebørn opfordret til at skrive en letlæselig bog med kun 250 gloser. Dr. Seuss skar antallet ned til 220 gloser i sin bog *The Cat in the Hat*, som indledte en hel *Beginner Books* serie. I 1960 indgik forlægger Bennett Cerf (1898-1971) fra forlaget Random House det væddemål, at Dr. Seuss ikke kunne skrive en bog med kun 50 gloser - men det kunne han, oven i købet som formfuldendte vers!^{[note 1](#)} Denne bog *Green Eggs and Ham* (Beginner Books, New York: Random House, 1988) er med sit begrænsede ordforråd så lettilgængelig, at den er velegnet til anvendelse forholdsvis tidligt i løbet af fjerde klasse - faktisk er lixtallet helt nede på 6. Bogens handling og ikke mindst dens skøre, farverige tegninger vil sikkert begejstre eleverne i denne aldersgruppe. *Green Eggs and Ham* er en samtale mellem den plagsomme Sam-I-am" og et stakkels offer, som opfordres til at spise noget så aparte som grønne æg og skinke - situationen er selvfølgelig letgenkendelig for alle børn, der ligeledes ustandselig nødes af forældre til at spise alt muligt mærkeligt" imod deres vilje. Til sidst, for at blive fri for yderligere plagerier, indvilliger hovedpersonen i at smage disse grønne æg med skinke - og til sin forbavselse kan han lide dem!

Sam!
 If you will let me be,
 I will try them.
 You will see.
 Say!
 I like green eggs and ham!
 I do! I like them, Sam-I-am! And I
 would eat them in a boat. And I
 would eat them with a goat... And I
 will eat them in the rain.
 And in the dark. And on a train.
 And in a car. And in a tree.
 They are so good, so good, you see!
 So I will eat them in a box.
 And I will eat them with a fox.
 And I will eat them in a house.
 And I will eat them with a mouse.
 And I will eat them here and there.
 Say! I will eat them ANYWHERE!
 I do so like
 green eggs and ham!
 Thank you!
 Thank you,
 Sam-I-am!

For hvert spørgsmål Sam-I-am stiller i bogen, f.eks. *Would you eat them in a box?/ Would you eat them with a fox?* findes en passende illustration, som nærmest overflødiggør gloselister - eleverne kan blot gætte betydningen af ordene ud fra billedmaterialet. På grund af versformen med dens lette, smægtende rim, de enkle gloser, som gentages igennem bogen, og ikke mindst de vidunderlige, morsomme illustrationer, lærer mange børn hurtigt store dele af bogen udenad og citerer den for hinanden - hvilket styrker indlæringen. Teksten indbyder til dramatiseringer, til gruppearbejde og efterfølgende klassesamtale på engelsk; eleverne laver lister over madvarer og i det hele taget over alle de ting, de kan lide og ikke lide, og disse lister kan skrives op på tavlen og diskuteres.

Dr. Seuss's bog *The Cat in the Hat* (Beginner Books, New York: Random House, 1985, \$7.99) er med sine 220 gloser en del sværere end *Green Eggs and Ham*, men kan alligevel læses med stort udbytte hen imod slutningen af femte klasse, da lixtallet kun ligger omkring 8; i USA anvendes bogen i børnehaveklassen til højtlesning og til læsning i 1., 2. og 3. klasser. Dr. Seuss valgte her endnu engang en situation, som er velkendt for alle børn. Jeg-fortælleren og hans søster Sally er alene i huset på en regnfuld dag og keder sig. Selvom deres mor har

forbudt dem at lade fremmede komme ind - suppleret af en fisk i en bowle, der i teksten fungerer som vikarierende overjeg - får katten i hatten adgang til huset og laver alle mulige ulykker; men heldigvis rydder katten også op efter sig, inden mor kommer hjem. Illustrationerne er i samme stil som i *Green Eggs and Ham*, idet de anskueliggør indholdet af teksten og dermed letter forståelsen. Der findes en hel del materiale i forbindelse med denne bog, f.eks. har firmaet Broderbund en særlig software *School Edition*, formedelst \$49.95, med interaktive materialer for *beginning readers, primary, intermediate and second language learners* og en *Lab Pack* til \$99.95. [note 2](#) Det er billigere at finde på sjove pædagogiske lege selv, og her er det oplagt at lade eleverne dramatisere teksten, tale om at kede sig og tale om forældres for- og påbud.

En anden børnebog, som kan bruges i engelskundervisningens første år, er *Caps for Sale* af Esphyr Slobodkina fra 1940 (Harper Trophy, 1987, \$3.95). En omvandrende bissekræmmer sælger kasketter og balancerer sit varelager bestående af grønne, blå, brune og røde kasketter oven på sin egen ternede kasket. Bissekrammeren går en tur, tager sig en lur under et træ, men forbløffes, da han vågner og opdager, at samtlige kasketter, bortset fra hans egen ternede kasket, er væk. Det er imidlertid de abekatte, som befinder sig i træet, han har sovet under, der har stjålet alle kasketterne! Bissekrammeren bliver rasende, men aberne aber blot efter, når han skælder ud og trygler om at få kasketterne tilbage. Til sidst smider bissekrammeren i raseri sin egen ternede kasket ned på jorden, hvorefter aberne selvfølgelig smider deres. Manden kan nu roligt samle kasketterne sammen, igen sætte dem på sit eget hoved og vende tilbage til byen.

Historien er sød og appellerer til alle børn, ikke alene på grund af handlingen, men også på grund af de spændende, naivistiske farveillustrationer og gentagelserne, når aberne efterligner bissekrammeren. Lixtallet ligger omkring 16; der er i alt cirka 123 gloser, inklusive bøjningsformer af stærke verber som f.eks. *sleep/slept* og *think/thought*, og der er forholdsvis få gloser, som eleverne vil finde svære - ordet *peddler*, en bissekrammer, vil dog ligge fjernt for vores elever. Det har sikkert været en mere almindelig glose i 1940 end i dag. Til gengæld findes der rigtig mange gloser, som er velegnet til f.eks. indøvelse af navnene på farver, indøvelse af adverbierne *right, left, back, behind, up* og *down* og brugen af mængdeordet *bunch*. Det er igen oplagt at lade eleverne dramatisere historien - her er en mulighed for differentiering i praksis, hvor de mere livlige elever for en gangs skyld kan få lejlighed til at agere abekatte uden at genere nogen. Man kan også lade eleverne tælle de forskellige genstande i teksten. Hvor mange kasketter har manden? Hvor mange aber er der i træet? Hvor mange grå og røde kasketter er der tilsammen? Hvor meget kan bissekrammeren tjene, hvis han sælger alle sine kasketter til \$.50 stykket? Osv., osv.

Caps for Sale anvendes i USA til højtlesning i første klasse og til tekstlæsning i anden klasse. På bogens omslag foreslås aldersgruppen 3 til 7 år, men også ældre børn (og voksne!) synes godt om bogen. En webside på internettet har følgende forslag til øvelser, hvor arbejde med internettet integreres i et forløb. Disse øvelser kan sagtens bruges i en klasse i Danmark:

A "Hats" theme can be a lot of fun and this is a good book to read during your study of headwear. The Web has numerous sites advertising caps and hats. Allow your students to browse some of these sites and discover how many different kinds of hats there are. Below are some you might try.

- Acoolah Hats (<http://www.acoolahhats.com.au/acool13.htm>)
- B! Wear Cap Co. (<http://www.yosemite.net/bwear/>)
- Deelightful Lids (<http://www.deelightful.com/>)
- Fino Fino (<http://www.finofino.com/>)
- Hats New York (<http://www.hatsny.com/>)

Once students have been allowed to look at some of these Web sites, discuss the differences in the way the caps were sold in *Caps for Sale* and how hats and caps are sold now. Have the students create their own unique hats and write advertisements to market their products.

Hat Math

On some of the sites listed above, you will find prices of the hats being sold. The students will find that caps and hats are far more expensive than fifty cents a cap" (in the book). Have the students compare prices on the different sites that have similar hats. Give them word problems to solve which require them

to use info from the Web sites to solve. Examples: How much money could you save per hat if you bought two Acoolah hats instead of just one? What is the difference between the US price and the Australian price of one Acoolah hat?[note 3](#)

Endnu en bog med pædagogiske muligheder er *Millions of Cats* af Wanda Ga'g fra 1928 (Coward-McCann: New York, 1988, \$4.95), vinder af den prestigefyldte Newbery Award for børnebøger. Bogens sort-hvide illustrationer er inspireret af bøhmisk folkekunst. Wanda Ga'gs bog har cirka 200 gloser, inklusiv verber i forskellige tider og former, og er derfor bedst egnet til femte klasse. Historien har form af et eventyr, der begynder med den klassiske indledning *Once upon a time*..Et gammelt par føler sig ensomme og ønsker sig en kat. Manden giver sig i kast med at lede efter en kat og kommer til en bakke, hvor der er:

Cats here, cats there,
Cats and kittens everywhere,
Hundreds of cats,
Thousands of cats,
Millions and billions and trillions of cats.

Det gør det unægteligt svært at udvælge en kat, eftersom de allesammen er søde og flotte. Manden vælger så dem alle, men dette fører selvsagt til problemer med at fodre kattene og give dem noget at drikke. Til sidst slås kattene indbyrdes om, hvilken der er den flotteste - kun én overlever, et lille skvat af en killing, men med pleje og kærlighed bliver den den smukkeste kat, som ægteparret nogensinde har set - og de to gamle mennesker burde vide det, eftersom de har set: *Hundreds of cats, / Thousands of cats, / Millions and billions and trillions of cats - / and not one was as pretty as this one*. I fortsættelse af bogens tema kan eleverne tale om emner som ensomhed, kærlighed og kæledyr.

En sidste klassiker, der er velegnet til brug i femte klasse, og som indbyder til en helt anden form for klassearbejde, er *Make Way for Ducklings*, vinder af Caldecott Award for børnelitteratur, og skrevet af Robert McCloskey (New York: Puffin Books, 1976, \$3.95). Handlingen er såre enkel: En familie af gråænder ruger deres æg ud ved bredden af floden Charles i Boston. Da ællingerne er blevet store nok, vralter de allesammen gennem Boston til parken, *the Public Garden*. Undervejs skaber dette trafik kaos, som nødvendiggør en politieskorte. Herefter bor hele andefamilien på en ø i parkens sø og spiser turisternes jordnødder. Bogen er fra 1941 og således ældre end den berømte danske turistplakat med ællingerne, der krydser et fodgængerfelt med assistance af en politibetjent. Hvad der gør denne bog så oplagt til benyttelse i folkeskolen, er dels det anderledes billede af en stor amerikansk by - eleverne er vant til fra fjernsyn at tro, at amerikanske storbyer kun består af skyskrabere og vold - og dels forfatterens herlige tegninger af Boston og dens seværdigheder, som opfordrer til fordybelse i denne by og dens historie gennem anvendelse af f.eks. IKT.

Eleverne kan fra internettet hente bykort over Boston og følge ællingernes rute fra floden med Longfellow Bridge i baggrunden, over motorvejen, Embankment Road, til Mt. Vernon Street og til højre ad Charles Street til hjørnet af Beacon Street og endelig til the Public Garden. Man kan også finde oplysninger og billeder om forskellige steder nævnt i bogen, f.eks. the Swan Boats i parken, Louisburg Square og the State House. Eleverne kan på internettet få oplyst, at Charles Bullfinch, arkitekten bag the State House, også har arbejdet på USA's Capitol i Washington, og at bygningens kobberkuppel var lavet af Paul Revere, en figur som alle amerikanske skolebørn kender fra hans natlige ridetur i 1775, hvor Revere advarede amerikanske bønder om, at englændere ville beslaglægge deres våben - begivenheden, som udløste Amerikas uafhængighedskrig. Kort sagt internettet kan byde på en masse oplysninger vedrørende Bostons historie og de scener fra bybilledet, som udspiller sig i bogen. Man kan oven i købet finde et billede af en bronzeskulptur i Bostons Public Garden, der viser bogens andefamilie - og her tillige få den oplysning, at der faktisk findes en afstøbning i Moskva, der er en gave fra 1991 fra USA's børn til Sovjetunionens børn.[note 4](#) Med udgangspunkt i *Make Way for Ducklings* og for at udbrede kendskabet til Boston findes en *online collaborative project*" for skoleklasser i hele verden, hvor klasser får tilsendt bøger og andre materialer om byen og udveksler fotografier, breve og en *beenie*" figur med andre klasser.[note 5](#)

Disse bøgers litterære kvaliteter og deres appel til børn har jeg kendskab til gennem egne erfaringer som far til

fire". Desuden kan jeg huske den fascination, som jeg selv følte, dengang jeg læste eller fik læst dem højt som barn. Trods bøgernes alder tiltaler de stadigvæk børns fantasi, samtidig med at børnene får udvidet deres sproglige kompetence og egne horisonter, herunder deres kendskab til USA's samfund og kultur.

Noter

1 David Bedno, <http://www.evolv.com/~drseuss/seuss/seuss.bio.html>

2 <http://www.broderbund.com/education/programs/livingbooks/cathat/>

3 Betty Alexander, www.eduplace.com/tview/tviews/levine27.html

4 www.schon.com/ducklings.html

5 www.eduplace.com/projects/ducklings.html
